

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

Budynek starej synagogi

2. Czas powstania

1856 r.

9. Materiały graficzne

Fot.1. Widok na elewację frontową (zachodnią) oraz ganek wejściowy zlokalizowany w południowo-zachodnim narożniku budynku.

Fot.2. Mapa wskazująca lokalizację obiektu (Skala mapy 1:3000)

3. Miejscowość

RADOMSKO

4. Adres (ulica, nr posesji)

**ul. Joselewicza 2
(dz. nr. 137/1 obręb 18 Radomsko)**

5. Przynależność administracyjna

województwo: **łódzkie**

powiat: **radomszczański**

gmina: **Radomsko - miasto**

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°04'07.7" E: 19°26'48.8"

7. Użytkowanie obecne

Usługowo-gastronomiczne

8. Stan zachowania

Dostateczny (3)

Opis: Budynek wzniesiony został z cegły ceramicznej pełnej (otyłkowany) założony na rzucie prostokąta; jest to obiekt parterowy (pierwotnie część frontowa była wielospadowym z poszyciem z papy. Elewacja zachodnia – frontowa, nakryty dachem tympanonem, 3-osłowa (osię wyznaczone otworami okiennymi; otwory zostały wtórnie przemurowane), elewacja zwieńczona skromnym dekoracyjnym gzymsem oraz ujęta narożnymi lizenami. Elewacja południowa 5-osłowa zwieńczona gzymsem (z wtórnie przemurowanymi otworami okiennymi); do narożnika południowo-zachodniego przylega ganek z wejściem zlokalizowanym od strony południowej, zwieńczony gzymsem oraz nakryty dachem jednospadowym; w dolnej partii ganku występuje pas cokolowy. Elewacja zachodnia (tylna) – szczytowa, z symetrycznie umieszczonym tylnym wejściem ujętym w modernizujący portal. Obiekt pomimo przekształconej formy w dalszym ciągu posiada wysokie walory historyczne o wyjątkowym znaczeniu lokalnym - związane z kulturą żydowską oraz historią społeczności żydowskiej Radomska. Historia osiedlenia się żydów na terenach Radomska sięga przełomu XVII/XVII wieku – zamieszkiwali oni przyległą do miasta wieś Bugaj, która w 1834 roku oficjalnie została wcielona do Radomska.

Wówczas lokalna społeczność żydowska sprawadziła do miasta rabina z Włoszczy - Salomona Rabinowicza, który to w Radomsku założył dynastię cadyków, tworząc tym samym z Radomska centrum chasydyzmu. Społeczność żydowska w obrębie dzisiejszych ulic Joselewicza i Przedborskiej na potrzeby propagowania kultury wyznania możliwszego wniosła powiązany z sobą zespół budynków. Wzniesiono wówczas następujące obiekty: starą i nową synagogę, dom cadyka, mykwę, dawną szkołę oraz szkołę przy domu cadyka. Zespół tych budynków stanowił centralny punkt życia religijnego ludności żydowskiej całego powiatu radomszczańskiego (obecnie z całego zespołu zachowały się tylko trzy obiekty: dom cadyka, budynek mykwy oraz budynek starej synagogi). Koncepcja wzniesienia murywanej synagogi powstała po pożarze drewnianej bożnicy, która spłonęła w 1842 roku. Prace przy jej budowie rozpoczęto w 1846 roku. Budynek ostatecznie wzniesiono w 1856 roku. Po kilkudziesięciu latach działalności, synagoga ta była zbyt mała by pomieścić wiernych, którzy licznie przybywali do Radomska, wówczas zdecydowano wzniesić nową, większą synagogę, a obecny obiekt przekształcić w dom modlitwy oraz szkołę.

Zagrożenia:

- Budynek jest jednym z ostatnich zachowanych obiektów wchodzących w skład zespołu starej synagogi, a jako jedyny nie posiadał on do tej pory indywidualnej ochrony konserwatorskiej.

Najpilniejsze postulaty:

- przeprowadzenie całosciowych prac remontowo-konserwatorskich.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Opr.: Wojciech Rydzek, WUOZ w Łodzi, listopad 2024 r.

